

Kemijärven kaupunki
PL 5
98101 Kemijärvi
kirjaamo@kemijarvi.fi

Kallioranta–Ailanganlahti–Tossanlahti (YK 19) rantaosayleiskaavan muutos

Lausuntopyyntö

Kemijärven kaupunki on käynnistänyt Kallioranta–Ailanganlahti–Tossanlahti (YK 19) rantaosayleiskaavan muutoksen ja laajennuksen Kemijoki Oy:n aloitteesta. Kaavamuutoksen tavoitteena on mahdollistaa pumppuvoimalaitoksen tarvitsemien rakenteiden, kuten vesitunnelin, ruoppausmassojen läjitysalueen ja muiden siihen liittyvien toimintojen toteuttaminen sekä kaava-alueen laajentaminen. Kaavoitustyön yhteydessä arvioidaan vaikutuksia muun muassa ympäristöön, poronhoitoon, maisemaan ja alueen virkistyskäyttöön.

Rantaosayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) asetetaan nähtäville ajalle 9.4.–9.5.2025 Kemijärven kaupungin verkkosivuilla: <https://kemijarvi.fi/asuminen-jaymparisto/kaupunkisuunnittelu/yleiskaavat/> ja palvelupiste Sortteerissa (Vapaudenkatu 8, 1. krs). Kemijärven kaupunki varaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa mainituille viranomaisille mahdollisuuden antaa lausuntonsa osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta viimeistään 9.5.2025 klo 15.00 mennessä. Kemijärven ympäristöterveyslautakunta on pyytänyt lausunnon antamiselle lisää aikaa ja sitä on myönnetty 13.5.2025 asti.

Johdanto

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (OAS) kerrotaan alueidenkäyttölain (AKL) 63 §:n mukaisesti, miten osallistuminen ja vuorovaikutus sekä kaavan vaikutusten arviointi tapahtuvat Kallioranta-Ailanganlahti-Tossanlahti (YK 19) rantaosayleiskaavan muutosprosessissa. Lisäksi kerrotaan kaavoitettavan alueen sijainti, suunnittelulle asetetut tavoitteet ja lähtötiedot yleispiirteisesti sekä mistä saa lisätietoa kaavoituksesta. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa tarkistetaan ja täydennetään tarvittaessa kaavaproessin kuluessa.

Tavoitteena on laatia oikeusvaikutteinen osayleiskaavan muutos, jolla mahdollistetaan pumppuvoimalan edellyttämien Ailangan rantaosayleiskaavan (YK 19) alueelle sijoittuvien rakenteiden ja toimintojen, kuten vesitunnelin ja ruoppausmassojen läjitysalueen, toteutus. Tavoitteena on myös laajentaa kaava-aluetta siten, että läjitysalue on mahdollista osoittaa kokonaisuudessaan yleiskaava-alueelle. Yleiskaava laaditaan alueidenkäyttölain sisältövaatimusten (AKL 39 §) mukaisesti ja valmistelun yhteydessä arvioidaan hankkeen merkittävät vaikutukset alueidenkäyttölain (9 §) edellyttämällä tavalla. Kaavamuutoksen valmistelussa arvioidaan kaavamuutosalueelle sijoittuvien ja voimassa olevassa rantaosayleiskaavassa (YK 19) osoitettujen suoraan rakentamislupaan oikeuttavien (AKL 44 §) lomarakennuspaikkojen säilyttämisedellytykset. Niiltä osin kuin rakennuspaikat on mahdollista säilyttää, kaavamuutoksessa tukeudutaan voimassa olevan

rantaosayleiskaavan (YK 19) ratkaisuun ja kaavamuutos ohjaa lomarakentamista samalla tavalla kuin voimassa oleva rantaosayleiskaava (YK 19) oikeuttaen suoraan rakentamislupaan (AKL 44 §). Mikäli lomarakentamisen edellytykset kaavamuutosalueen rakennuspaikoilla eivät täyty, ne poistetaan. Laadittava rantaosayleiskaavan muutos ohjaa Ailangantunturin pumppuvoimalaitoksen hankealueelle laadittavaa asemakaavaa siltä osin kuin asemakaava sijoittuu yleiskaavamuutoksen alueelle.

Rantaosayleiskaavan suunnittelualue sijaitsee Kemijärvellä Kuusilahden ranta-alueella noin 20 kilometriä (linnuntietä) Kemijärven keskustasta etelään. Rantaosayleiskaavan muutos kohdistuu Kuusilahden ranta-alueelle, johon vesitunnelin suuaukko, ruoppausalue ja ruoppauksen läjitysalue sijoittuvat. Tunnelin suulle ruopataan syväne ja lisäksi ruopataan noin 1 kilometrin pituinen ja pohjaltaan 80 metriä leveä väylä Kuusilahdelle. Ruoppausmassat läjitetään Kemijärven ruoppausalueen välittömään läheisyyteen tunnelin purkaukon kaakkoispuolelle. Alustava rantaosayleiskaavan suunnittelualueen pinta-ala on noin 233 ha. Osayleiskaavamuutos toteutetaan mahdollisuuksien mukaan rinnakkain YVA-menettelyn kanssa siten, että osayleiskaavoituksessa hyödynnetään YVA:n yhteydessä tehtyjä selvityksiä ja ympäristövaikutusten arviointeja.

Tiivistelmä pumppuvoimalan toimintaperiaatteesta

Pumppuvoimalaitos toimii siten, että ylävarastosta johdetaan vettä pumpputurbiiniin ja edelleen ala-altaana toimivaan Kemijärven Kuusilahteen. Pumpputurbiinin toimii sekä pumppuna että turbiinina. Ylävarastona toimii osayleiskaavoitettavan alueen ulkopuolelle Ailangantunturin päälle rakennettava vesivarastoallas. Energiaa varastoidaan pumppaamalla vettä yläaltaaseen energian tarjonnan ollessa suurta ja energiaa tuotetaan, kun energian tarve on suurta. Pumppuvoimalaitoksen sähköntuotanto- ja pumppausteho on 550 MW. Koneistoja on kolme ja putouskorkeuspotentialiaali noin 200 metriä. Ylävarastoaltaan pinta-ala on noin 1 neliökilometri ja vesitilavuus noin 13 miljoonaa kuutiometriä (m³). Pumppuvoimalaitoksen rakennusvirtaama on noin 300 m³/s. Vesitunnelin pituus ylävarastosta alavarastoon on noin 4,5 kilometriä ja halkaisija on noin 9 metriä. Ylävaraston täyttäminen kestää täydellä teholla noin 9 tuntia ja tyhjentäminen noin 8 tuntia.

Alueidenkäyttölaki (132/1999), 39 § Yleiskaavan sisältövaatimukset

Yleiskaavaa laadittaessa on maakuntakaava otettava huomioon siten kuin siitä edellä säädetään. Yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon: 1) yhdyskuntarakenteen toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys; 2) olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttö; 3) asumisen tarpeet ja palveluiden saatavuus; 4) mahdollisuudet liikenteen, erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen, sekä energia-, vesi- ja jätehuollon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestäväällä tavalla; 5) mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön; 6) kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset; 7) ympäristöhaittojen vähentäminen; 8) rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen; sekä 9) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys. Edellä 2 momentissa tarkoitetut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin

laadittavan yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus sitä edellyttävät. Yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa.

Kemijärven kaupungin ympäristöviranomaisen lausunto

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan Ailangantunturin alue on paikallisessa metsästys- ja virkistyskäytössä. Osayleiskaavan suunnittelualuetta lähimmät viralliset virkistysreitit tai -kohteet ovat Hiipanniemessä sijaitsevat Ailanganlahden kota, Hiipanniemen laavu ja Antinlahden kota, Äpräänniemessä sijaitseva Lehtolan satama ja uimaranta sekä Ämmänniemessä sijaitsevat laavu, Ämmänvaaran luontopolku, näköalapaikka ja kota. Kemijärven rannat ovat omatoimisessa virkistyskäytössä.

Kemijärven kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen toteaa, että kaavan valmistelussa tulee arvioida tarkasti etenkin vaikutukset Ämmänvaaran luontopolun ja Ämmänniemen laavun virkistyskäyttöön ottaen huomioon, että vastaavanlaisia retkeilykohteita luontopolkuineen on tällä hetkellä Kemijärvellä hyvin vähän. Kuusilahteen kaivettava väylä, ala-altaan toiminta ja ruoppausmassan läjitysalue voivat vaikuttaa virkistyskäyttökokemuksiin Ämmänniemessä ja Ämmänvaarassa. Lisäksi virtausolosuhteiden muutokset voivat vaikuttaa jään heikkenemiseen ja sitä kautta vaikeuttaa alueen talviaikaista virkistyskäyttöä kaava-alueella ja kaavoituksen kautta toteutettavan toiminnan vaikutuksesta kauempanakin kaava-alueesta. Erityisesti tulee huomioida ruoppausmassan läjityksen maisemavaikutus Ämmänniemen laavulle. Arvioinnissa tulee kuulla Kemijärven kaupungin asukkaita.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan suunnittelualueelle ei sijoitu olemassa olevia asuin- tai lomarakennuksia. Suunnittelualueen länsipuolella, noin 125 metrin etäisyydellä suunnittelualueen reunasta, sijaitsee yksi loma-asunnoksi rekisteröity rakennus. Muutoin asuin- ja lomarakennukset sijaitsevat Kemijärven rannoilla suunnittelualueen ympärillä, joista lähimmät itäpuolella Kallioniemessä ja länsipuolella Hiekkaniemessä. Kemijärven kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen toteaa, että merkittävimmät vaikutukset asutukseen kohdistuvat suunnittelualueesta pohjoiseen ja koilliseen Ämmälään ja Ämmänniemeeseen sekä itään Kalliorantaan. Kaavan valmisteluvaiheessa tulee arvioida etenkin vaikutukset näille alueille ja kuulla alueen asukkaita kaavavalmistelun eri vaiheissa.

Suunnittelualue sijaitsee poronhoitoalueella. Suunnittelualueen eteläpuolelle sijoittuu Hirvasniemen paliskunnan poronhoitoon liittyviä rakenteita, kuten esimerkiksi Palomaan erotusaita ja siulat (poroja johdattavat aidat). Kalliorannan pyyntiaita (hajallaan olevien porojen kokoamista varten) sijoittuu noin 900 m koilliseen suunnittelusta läjitysalueesta. Kemijärven kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen korostaa, että kaavamuutoksen vaikutuksen arviointi poronhoitoon ja paliskunnan kuuleminen kaavan valmistelun eri vaiheissa on tärkeää.

Suunnittelualue sijoittuu Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavan (21.9.2022) alueelle. Kemijärven kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen näkemyksen mukaan kaavan valmistelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota etenkin siihen, että maakuntakaavassa hankkeen vesitunneli sekä ruoppaus- ja läjitysalueet sijoittuvat myös laajan

kehittämisperiaatetta osoittavan matkailun vetovoima-alueen ja matkailun ja virkistykseen kehittämisen kohdealueen merkinnän piiriin. Kemijärven kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen alustavan näkemyksen mukaan pumppuvoimalan rakentaminen saattaa vaikeuttaa maakuntakaavassa osoitetun vetovoima-alueen ja matkailun ja virkistykseen kehittämistä alueella.

Suunnittelualue sijoittuu Kemijärven Kallioranta-Ailanganlahti-Tossanlahti-rantaosayleiskaavan (YK 19) alueelle, jonka kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 13.11.2006. Suunnittelualue rajautuu sen länsipuolelle sijoittuvaan Vietteri-Lehtola-Askanperä-Kämpänperän rantaosayleiskaavaan (YK 11), jonka Kemijärven kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 24.1.1995. Kemijärven kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen toteaa, että kaavan valmistelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että Perävaaran ja Kuusivaaran väliin on rantaosayleiskaavassa osoitettu luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä alueita. Lisäksi tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, minkälaisia vaikutuksia pumppuvoimalalla on Kallioranta-Ailanganlahti-Tossanlahti-rantaosayleiskaavan (YK 19) lisäksi läheisten olemassa olevien kaavojen loma-asuntoalueisiin ja pientalovaltaisiin asuntoalueisiin. Kemijärven kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen pitää tärkeänä arvioida vaikutuksia etenkin lähimpiin ranta-asemakaava-alueisiin Kenttäniemeen sekä Kauhaselän vastarannalle Ämmänniemeen.

Osayleiskaavan luonnos- ja ehdotusvaiheen yhteydessä mainitaan, että tarvittaessa järjestetään yleisötilaisuus. Kemijärven kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen toteaa, että luonnos-, ja ehdotusvaiheen yhteydessä tulee järjestää yleisötilaisuus.